

Tích tụ ruộng đất là xu thế tất yếu

TS Tô Văn Trường

Trong bối cảnh hiện nay, cho tích tụ ruộng đất và mở rộng hạn điền là bước tiến dài trong đổi mới, là khâu đột phá trong sửa đổi Luật Đất đai

Tại phiên họp Chính phủ thường kỳ tháng 2-2017 vừa qua, Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc yêu cầu Bộ Tài nguyên và Môi trường phối hợp với Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn cùng Bộ Tư pháp rà soát, đề xuất sửa đổi chính sách đất đai, tạo thuận lợi cho tích tụ, tập trung ruộng đất, mở rộng hạn điền cho sản xuất nông nghiệp quy mô lớn trong quý III/2017.

Đề xuất 2 giải pháp

Hầu hết các nước thành công về nông nghiệp luôn coi trọng bảo vệ nền an ninh lương thực và hướng phát triển nông nghiệp thành ngành công - lâm nghiệp hiện đại hóa, gắn kết phân phối lưu thông tiên tiến giúp cho họ đạt nhiều chuỗi giá trị trong quá trình hội nhập sâu rộng với nền kinh tế khu vực và thế giới.

Đương nhiên, kinh doanh nông nghiệp muốn có nhiều lợi nhuận, ngoài việc tổ chức sản xuất tiên tiến, hiệu quả, đầu ra ổn định thì các chính sách về quản lý công - tư liên quan đến chủ sở hữu phải công bằng và minh bạch.

Có ý kiến cho rằng có 2 cách thực hiện tích tụ ruộng đất. Thứ nhất là tích tụ hộ theo hướng các tổ hợp tác tự nguyện. Theo hướng này, đất nhà ai vẫn của nhà đó, chỉ cải tạo đồng ruộng, nâng cấp hạ tầng và cùng thương mại sản phẩm theo định hướng thống nhất. Tổ hợp tác sẽ hỗ trợ giống, kỹ thuật, thậm chí bảo lãnh vay vốn; nhà nước hỗ trợ hạ tầng, khoa học, đào tạo, giới thiệu thị trường. Cách thứ hai là tích tụ ruộng đất theo hướng trang trại khi có đủ điều kiện như: Doanh nghiệp trình phương án sản xuất, địa phương (cấp tỉnh) có sự tham gia của UBND huyện thẩm định phương án, thỏa thuận với các xã lựa chọn (nếu liên xã). Tham vấn đồng thuận của các bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Tài nguyên và Môi trường, Khoa học và Công nghệ. UBND tỉnh phê duyệt phương án, chỉ rõ chủ đầu tư, điều kiện và cấp huyện tổ chức thuê đất cho doanh nghiệp. Phải yêu cầu doanh nghiệp trực canh song vẫn có thể liên kết. Hằng năm, huyện tổ chức đánh giá hiệu quả.

Theo tôi nghĩ, nếu làm như trên vẫn còn bất cập vì theo quan niệm của kinh tế nông nghiệp “tích tụ là đơn vị của trang trại tự tăng quy mô từ sản xuất nhỏ lên sản xuất lớn; tập trung là nhiều doanh nghiệp nhỏ tự nguyện hợp thành doanh nghiệp lớn hay còn gọi là trang trại hợp danh (không phụ thuộc vào chính quyền địa phương huyện, xã...)”.

Tôi cho rằng có 2 cách tích tụ và tập trung. Một là những trang trại gia đình nhỏ trở thành trang trại gia đình quy mô lớn, áp dụng công nghệ cao. Hai là doanh nghiệp đứng ra thuê đất của nông dân, biến nông dân thành những hộ sản xuất gia công theo tiêu chuẩn cho doanh nghiệp ở những

khâu sản xuất mang tính sinh học. Doanh nghiệp chịu trách nhiệm cung cấp đầu vào và đầu ra của sản phẩm nông nghiệp.

*Đồng bằng sông Cửu Long - vụ lúa lớn nhất nước –
cần nhiều chính sách đúng đắn và kịp thời để nông nghiệp cất cánh . Ảnh: NGỌC TRINH*

Trong điều kiện đất đai manh mún hiện nay, doanh nghiệp đứng ra làm theo phương châm “Cùng trà giống, cùng liên đồng”, tạo ra cánh đồng lớn. Muốn tích tụ ruộng đất phải có thị trường đất đai đích thực. Trong khi đó, thị trường đất đai lại chỉ tồn tại nhờ nguồn cung, tức là nông dân sẵn sàng cho thuê đất dài hạn hoặc bán đất. Nông dân được doanh nghiệp đào tạo thành nông dân chuyên nghiệp ngay trên mảnh đất của chính mình. Nhà nước tạo khuôn khổ pháp lý thuận lợi cho việc tích tụ ruộng đất trên cơ sở bảo đảm quyền lợi của cả doanh nghiệp và nông dân, các công việc còn lại là của người dân và thị trường.

Tránh bị lợi dụng

Nông dân mong rằng có những quyết sách sáng suốt, công khai, minh bạch, tránh việc hưởng lợi từ chính sách hỗ trợ nông nghiệp và quyền tích tụ ruộng đất rồi lại “biến tướng” sai với mục đích ban đầu. Không được tập trung ruộng đất bằng các biện pháp dồn nông dân vào hoàn cảnh khó khăn để buộc phải bán ruộng đất.

Tích tụ ruộng đất, mở rộng hạn điền chưa phải là khâu quan trọng khi sửa Luật Đất đai mà vấn đề cốt yếu nhất, quan trọng nhất là quyền sở hữu. Cái “bẫy việt vị” cài sẵn lâu nay là nhà nước 4 cấp và 4 bộ có quyền lấy đất bất cứ lúc nào theo điều khoản “đền bù” trong khung giá nhà nước. Vì thế, phải phá “bẫy việt vị” đó.

Thực tế diễn ra lâu nay là khi đất bị thu hồi, những kẻ đầu cơ, cán bộ lại được hưởng lợi, còn nông dân vẫn bị thiệt đủ bề, tâm lý nông dân và tâm lý xã hội nói chung còn bất an dẫn đến khiếu kiện ở nhiều nơi. Nước ta vẫn chưa có thị trường đất đai theo đúng nghĩa của nó. Sửa Luật Đất đai lần này, nông dân muốn xem đất đai là hàng hóa, không phải theo chính sách “đền bù” mà phải là thuận mua vừa bán theo giá thực tế của thị trường.

Tổ chức lại sản xuất nông nghiệp

Nước ta đất hẹp, người đông; nếu chỉ quan tâm đến việc tích tụ, mở rộng hạn điền cũng sẽ gặp nhiều bất cập trong thực tế. Vấn đề đặt ra là phải xem xét ở góc độ tổ chức lại sản xuất nông nghiệp, có những hình thức liên kết thích hợp để hướng dẫn nông dân sản xuất theo tiêu chuẩn chất lượng với sản lượng ổn định để đưa nông sản ra thị trường. Trong điều kiện đó, con đường sản xuất nông sản theo quy mô vùng chuyên canh có tổ chức và thương nghiệp phải hướng dẫn nông dân sản xuất theo các tiêu chuẩn chất lượng phù hợp với yêu cầu của thị trường. Để hỗ trợ hoạt động này, cần tăng cường các dịch vụ liên quan, ví dụ như dịch vụ thông tin, đăng ký giải quyết tranh chấp...